

Sverigefinnarna som nationell minoritet i Sverige

År 1999 erkände Sveriges riksdag sverigefinnarna som nationell minoritet och finska språket som nationellt minoritetsspråk, det vill säga ett språk som talats av hävd i Sverige, och år 2000 trädde den nationella minoritetspolitiken i kraft. Sedan 2010 gäller lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) där ändringar infördes 2019. Lagen berör sverigefinnarna i hela landet, och särskilt inom det så kallade förvaltningsområdet för finska språket där lagen inom vissa politikområden är mer detaljerad och ställer större krav på kommuner och landsting. I denna broschyr finns en sammanfattning av lagen och annan lagstiftning som gäller nationella minoriteter.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Grundskydd

Grundskyddet omfattar alla Sveriges kommuner oberoende av om de tillhör några språkliga förvaltningsområden eller inte.

Nationella minoritetsspråk och -kulturer ska skyddas och främjas

De nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur i Sverige främjas. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Information och inflytande

Kommuner, landsting/regioner och statliga förvaltningsmyndigheter ska ge minoriteterna information om deras rättigheter. De ska också ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Förvaltningsområdet för finska språket

Med *förvaltningsområdet för finska språket* avses kommuner som har mer långtgående och detaljerade förpliktelser gentemot sverigefinnarna. En lista över dessa kommuner finns på www.minoritet.se. Enligt minoritets- och minoritetsspråklagen kan även andra kommuner efter anmälan till regeringen få ingå i förvaltningsområdet för finska språket. Kommuner som ingår i förvaltningsområdet får ekonomisk ersättning för eventuella merkostnader som förorsakats av anslutningen. Även landsting/regioner inom förvaltningsområdet har ett minoritetspolitiskt uppdrag och får statsanslag för detta ändamål.

Rätt att använda det nationella minoritetsspråket

Enskilda har rätt att i frågor som berör minoriteten använda finska, meänkieli eller samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet, och att få ett muntligt svar på samma språk. Även utanför förvaltningsområdet har enskilda rätt att använda finska, meänkieli eller samiska vid muntliga och skriftliga kontakter med förvaltningsmyndigheter om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. Enskilda har alltid rätt att använda finska, meänkieli och samiska vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän, Diskrimineringsombudsmannen, Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen.

Förskola

Rätten för enskilda att erbjudas förskoleverksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i skollagen.

Enligt *Skollagen (2010:800)* ska en hemkommun som ingår i ett språkligt förvaltningsområde erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn **ska tillfrågas** om de önskar plats i sådan förskola.

Äldreomsorg

Kommuner inom förvaltningsområden ska erbjuda möjlighet att få hela eller väsentliga delar av service och omvårdnad inom äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli eller samiska. Kommuner ska också informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till äldreomsorg på minoritetsspråk. Denna information ska lämnas i samband med ansökan.

Även utanför ett förvaltningsområde ska kommunen erbjuda motsvarande service, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i dessa språk. Dessutom ska kommunen enligt *Socialtjänstlagen (2001:453)* verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor. Kommunen ska inom ramen för den äldreomsorg som erbjuds även beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Övrigt

I *Läroplanen för förskolan (LPFÖ 18)* anges att barn som tillhör de nationella minoriteterna ska stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk och främjas i sin utveckling av en kulturell identitet och att förskolan därigenom ska bidra till att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer (*Förskolans uppdrag*, s. 9).

Enligt *Skollagen (2010:800)* ska elever som tillhör nationella minoriteter erbjudas modersmålsundervisning i elevens minoritetsspråk oberoende av om eleven har grundläggande kunskaper i språket eller inte, eller om språket talas i hemmet eller inte. Det räcker med **en elev** i kommunen för att undervisning ska ges.

Tvåspråkig undervisning får enligt *Skollagen* anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som dagligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna. Delar av undervisningen i årskurs 1-6 får då anordnas på detta språk. När det gäller finska språket får sådan undervisning anordnas även i årskurs 7-9.

Enligt *Språklagen (2009:600)* har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket.

Text: Leena Huss

Broschyren ges ut av **Sverigefinländarnas delegation** som är en paraplyorganisation för den sverigefinska nationella minoriteten. Delegationen har som mål att stärka finska språkets ställning och fortlevnad i Sverige, att utveckla den sverigefinska kulturen, att stödja bildandet av finskspråkiga institutioner och att förbättra finskspråkig service inom olika samhällssektorer. Sverigefinländarnas delegation bildades våren 2000 som resultat av riksdagens minoritetspolitiska beslut. Delegationen har sedan bildandet erkänts rollen som representant för sverigefinnarna i kontakter med den svenska statsmakten, statliga myndigheter, organisationen Sveriges Kommuner och Landsting och Europarådet. För ytterligare information se:

www.sverigefinne.se

RUOTSINSUOMALAISTEN VALTUUSKUNTA
SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION